

Москалева крыныця

Т. Г. Шевченко

1889

Exported from Wikisource on 03/19/18

МОСКАЛЕВА

КРЫНЬЦЯ

ПОЭМА

Т. Г. Шевченко.

ОДЕССА

Типографія Е. И. Фесенко, Ришельевская, соб. д. №47
1889.

**ВЪ КНИЖНЫХЪ И МУЗЫКАЛЬНЫХЪ
МАГАЗИНАХЪ
БОЛЕСЛАВА КОРЕЙВО,**

**Коммиссіонера ИМПЕРАТОРСКАГО Русскаго
Музыкальнаго Общества въ КІЕВЪ. Крещатикъ. №
35, въ ОДЕССА, Дерibasовская, противъ городского
сада.**

Продаются всѣ музыкальныя сочиненія

М. ЛЫСЕНКА.

Для пѣнія съ аккомпаниментомъ фортепіано:

РИЗДВЯНА НИЧЪ. Комико-Лирична опера въ чотырехъ
дїяхъ (Тема по Гоголю) Текстъ М. Старицкаго. Цѣна 10 руб.

ЧОРНОМОРЦИ. Оперетта у 3 дїяхъ. Текстъ по Кухаренку
склавъ М. Старацкій

Збирныкъ украинскыхъ писень I. выпускъ. цѣна 2 р. 50 к.

Збирныкъ украинскыхъ писень II. выпускъ. цѣна 2 р. 50 К.

Збирныкъ украинскыхъ писень III. выпускъ. цѣна для хору.

Першій десяток

МОЛОДОЩИ Збирныкъ танковъ та веснянокъ. Гры, спивы
весилни, дѣтячи, дивочы, жоночи и мишани. цѣна 1 р. 20 к.

ПЛАЧЪ ЯРОСЛАВНЫ. Частына зъ поемы „Слово о плъку

Игореві". Цѣна 50 к.

**Кромѣ того въ магазині иміється большой выборъ
малоросійских нотъ.**

сторінка

МОСКАЛЕВА

КРЫНЬЦЯ

ПОЭМА

Т. Г. Шевченко.

ОДЕССА

Типо-хромолитографія Е. И. Фесенко, Ришельевская, соб. д.
№47
1889.

сторінка

Дозволено цензурою. — Одесса 9 іюня 1889 года.

сторінка

МОСКАЛЕВА КРЫНЫЦЯ

Я. Г. Кухаренкови

(На пам'ять 7 Мая 1857 року).

Не на Вкраини, а далеко —
Ажъ за Ураломъ, за Елекомъ,
Старый недобытокъ — в а р н а к ъ
Мени росказувавъ оттакъ
Про сю Крыныцю Москалеву;
А я, сумуючы спысавъ,
Та рыѣму ныщечкомъ додавъ, —
Та невельчку и дешеvu
(Звычайне, крадене!) зобгавъ
Тоби поему на спомыны,
Мій друже щырый, мій единый!

I.

Писля в е л ы к о и з и м ы ,
За Катерыны за царыци,
Москаль ту выкопавъ крыныцю,
А якъ винъ выкопавъ, то мы
Оце й розскажемо въ прыгоди,
А вы запысуйте; не шкодыть
Такую ричъ и запысать,
Бо се не казка. а быльпя.

... не кажи, а скажи,
Або бувальщина, сказать.
Оттакъ пышитъ: Була крыныця...
Ни, не криниця, а село —
Пышитъ — давно колысь було
Межы садами, пры долини,
Такы у насъ, на Украины,
Було те Божее село.

Въ сели тому вдова жыла,
А у вдовы дочка росла
И синь малолитокъ.
Добре маты дитокъ
Багатому: хвалыть Бога
Въ роскошахъ; а вбогій
Вдови не до того
(Бо зальлы за шкуру сала —
Трохы не пропала)—
Думала, иты въ черныци,

Або утопытысь.
Такъ жаль маленькихъ дитокъ стало
(Звычайне, маты! — що й казать!)
Та, може, ждався такы й зять,
Бо вже Катруся пидростала:
(Катрусейю вдовивна звалась)
Чи вискъ же їй продивувать,
Зносыты бривонькы ни за що?
Хиба за те, що сырота?
А красота-то, красота!..
Мій Боже мылый! А трудяще,

А чепурне, та роботяще,
Та тыхе... бачь и сырота,
А всимъ була на-вдывовыжу;
Бувало, выгляне изъ хыжи,
Якъ тая квиточка зъ росы,
Якъ тее сонечко зъ-за хмары:
Весь похолону, неживый
Стою, бувало...

А ни кара,
Ни муки, кайданы,
Ниже лита, сыну,
Тїи сылы не втомьлы....
Оттакъ и загину, —
Такъ, и згыну, — бо дывыся:
Смерти сподиваюсь,
А рыдаю, мовъ дытына,
Якъ я нагадаю
Катерыну... Слухай, сыну,

Мій друже едыный!
Слухай добре, та запысуй,—
Та на України
Якъ Богъ тебе допровадыть,..
То розкажы, сыну,
Що ты бачывъ діявола
Своими очыма!...

Такъ, бачышь, дивонька отта
Росла соби; и роботящый
(Бо всюды сыроты — ледащо)
У наймахъ вырись сырота,
Неначе батькова дытына.
Отто жъ, той самый сыротына
У наймахъ, сякъ соби, то такъ
Прыдбавъ сиррома грошеняць,
Одежу справывъ, жупаныну,
Та не видсиль и не видтиль
Купывъ садочокъ и хатыну,
Подякувавъ за хлибъ, за силь
И за науку добрымъ людямъ,
Та до вдовивны навпростецъ,
Шелестъ за рушныкамы!...
Не торгувались зъ старостамы,
Якъ те бува зъ багатырямы,
Не торгувавсь и панъ отецъ
(На дыво людямтц, та на чудо!):
За тры копы звинчавъ у буддень
Безъ пыхы, такъ, якъ довелось...

Оттуть-то, голубе мій сызый,
Оттуть-то, й лыхо почалось.

III.

Уже, лыбонь, писля Покровы

Вертався зь Дону я, та знову —
(Бо я вже двичи посылавъ
До Дивчыны за рушныкамы)—
Послатъ и въ третте миркувавъ,—
Та зь чумакамы, та зь воламы,
Якъ-разъ въ недилю на весилля
До удовивны прычвалавъ.
Пропало, все добро пропало,
А ни щытынкы не зосталось!...
Пропавъ и я, — та не въ шынку,
А на кобыли... На вику
Вси люде бачять лыхо, сыну:,
Але такого, мій едыный,
Такого лютого — ништо,
Ништо и здалека не бачывъ,
Якъ я, лукавый! А тымъ часомъ
Просохлы очи у вдовы:
Неначе въ Бога за дверыма,

У зятя та въ сына
Стара соби спочывае
А на Катерыну,
На дытя свое едыне,
Тилькы поглядае.
А я въ шынку зь пьяныцямы

Душу пропиваю,—
Та й пронивъ! Запродавъ, душу, —
И душу, и тило:

і ило катови, а душу...
О, Боже мій мыльї!
Хотилося бь жыть на свити,
Та-ба! треба вчытысь,
Якъ на свити жыты,
А то бытымуть, та й дуже!...
Не знаю, мій друже!...
Чи сатана лыхо коивь,
Чи я занедужавь,
Чи то мене злая доля
Привела до того!...
Такы й доси ще не знаю,
Не знаю ничого...
Знаю тилькы, що тверезый,
(Бо вже а ни вина,
Ни меды, ни оковыта
Не пылыся, сину)!...
Оттаке-то сподіялось!
Вмерь, батько и маты,
Чужи люды поховали,
А я, мовь проклятий
Той Іуда, одрынутий
И людьмы и Богомь,
Тиняюся, ховаюся —
И дійшло до того;
Що я, вь-ночи пидкравшыся,

Ажь гулькь!.. одь матушки-царьци,
Такы изь самой стольци,
Прийшовь указь — лобы голыть.
Се вь перный разь такый указь

Съ въ первый разъ такыи указъ
Прийшовъ зъ Московщины до насъ,
Бо на Вкраини въ насъ бувало
У козаки охочи йшли,
А въ пикынеры вербувалы —
Та тежъ охочыхъ... На сели
Зибралася громада радуть —
Кого голыть у москали.

Порадылы громадою —
И вдовыченка ледащыцю
Забилы въ скрепыцю,
Та й повезли до прыёму!
Онъ-яке твориться
На симъ, свити! яка правда
У людей, мій сыну!.
Така й доси, я думаю,
Въ насъ, на Украины;
Та другом и не буде
Въ невольныкахъ-людяхъ

V.

„Ни вже,“ каже, „добри люде,
Не такъ воно буде,
Оттакъ хиба!“ Максимъ каже:
„Яки зъ мене люде
У наймытахъ! Иду служыть;

Нехай”, каже, „вдовынь сынъ
Та не стане пидь аршынь,
А я стану“.

Изъ прыёму
Вернувся до дому.
До матери вдовыченко;
А Максимъ зъ прыёму
Пишовъ соби у москали,
Помолывшысь Богу.
Мени полегшало, — а зъ чого,
Зъ чого полегшало мени?
Зъ того, що ворога не стало..
Якого жъ ворога, мій Боже!
Моя пекельная душа
Кого боялася? Максима!
Ни, не Максима, а когось.
Когось боялася проклята:
Люценерови служила
Та ёго й страшылась!..

VI.

Черезъ годъ отто, й в е л ы к а
Зима наступыла;
До зеленой недили
Въ байракахъ билилы
Снигы били,— тоди жъ отто
И Очаковъ бралы
Москали: а Запопожжя

москвитин, а Запорожца
Перше зруйнували
Розбрелось товариство

(А що то за люде
Булы тьи запорожца —
Не було й не буде
Такыхъ людей!..)

Пидь Очаковъ
Погналы й Максима:
Тамъ-то ёго скаличено,
Та й на Украину
Повернено зъ одставкою.
Бачышь, праву ногу,
Чи то ливу, пидстрелеио...
Мени не до того
Було тоди: знову люта
Гадына внылася
Въ саме сердце; кругомъ ёго
“Трычи обвылася,
Якъ той Иродъ ... Що тутъ робыть?
Не дамъ соби рады;
А Максимови кривому
Ничого не вадыть:
Шкандыбае на мыльци
И гадкы не мае;
А въ недиленьку святую
Мундырь надивае,
И медаль и хрестъ прычепыть,
И заплете косу

Та ще й борошномъ посыпле...
(Я не знаю й доси,
На-що воно москали ти

Косы заплиталы,
Мовъ дивчата, та святее
Борошно псувалы?...
На игрушку, я думаю —
Такъ соби абы-то!)
Отто ж було, мовъ генераль
Максымъ сановыто
Прыбереться у недилю
Та й пошкандыбае
У храмъ Божый: на крыласи
Стане та й спивае
Зъ дякомъ такы, а то возьме
Та ще й прочытае
Апостола середъ церкви
(Вывчывся чытаты
У москаляхъ). Непевный бувъ
Максымъ оттой, брате, —
Та трудящый, роботащый,
Та тихый до-того,
Та ласкавый... Було тоди
Ниже а никого
Не зачепыть ниже диломъ,
Ниже яким словомъ!..
„И таланъ, и безталання —
Все,а“ каже, „видъ Бога,
Вседержытеля святого,

А бильшь ни видь кого...“
Преблатый бувь мужь на свити
Максымь оттой, сыну;
А я! а я!... не вымовлю,

Моя ты дытыно!..
Я... вбывь ёго!.. Постривай лышь,
Трохы одпочыну,
Та тоди вже...

VII.

Такъ, ты кажешь,
Що бачывь Крыныцю
Москалеву, що ще й доси
Беруть зь ней воду?
И хрестъ, кажешь, коло шляху
И доси Господній
Стоить соби на роздолли;
А не розказалы
Тоби люде тамъ ничего?...
Вже повымиралы
Тыи люде, мои свидкы,
Праведный люде;
А я й доси караюся
И каратысь буду
Й на тимъ свити...

Ось послухай,
Доводыть до чого
Сатана той лгивч напвч:

Симъ же дожди...
Якъ не схаменеться
Та до Бога не вернеться,
То такъ и ввипьеться
Пазурамы въ саме сердце...
Ось слухай же, сыну,
Про Максима праведного!

Було не спочыне
Никола винь, а въ недилю,
Або въ яке свято,
Бере свитый псалтырь въ руки
Та й иде чытаты
У садочокъ (у садочку
Тамъ, у холодочку,
Катерину поховалы...)
Отто жъ у садочку
За упокой души ии
Псалтырь прочытае.
Потимъ соби тыхесенько,
Тыхо заспивае
„Со святымы,“ та й заплаче,
А потимъ помьяне
„О здравіи“ тешу зъ сыномъ,—
И веселый стане:
„Все одъ Бога,“ скаже соби:
„Треба вискъ дожиты!
Оттакый-то мужъ праведный
Бувъ винь на симъ свити;
А у буддень, — то винь тоби
Не посыдыть въ хати —

Все нышпорыть по надвирью:
„Треба работаты,“
Було скаже по-московськи,
„А то, лежа въ хати,
Ще опухнешь“. Та взявъ якось
Заступь и лопату,
Та й пишовъ соби у поле

Крыныцю копаты.
„Нехай, " каже, „колысь люде
Будуть воду пыты,
Та за мою гришну душу
Господа молыты“.
Выйшовъ въ поле, геть одъ шляху
У балку спустывся,
Та й выкопавъ пры долини
Глыбоку крыныцю.
(Не самъ одынь: толокою
Ёму помагаты
И добри люде прыходылы
Крыныцю копаты).
И выложывъ цямыною,
И надъ шляхомъ въ поли
Высоченный хрестъ поставывъ:
Зове его роздолля
Шырокого було выдно;
Се, бачышь, для того,
Щобъ знать було, що крыныця
Есть коло дороги,
Щобъ заходылы зъ крыныци

Люде воду пыты,
Та за того, що выкопавъ
Богу помолытысь.

VIII.

А теперь уже,— онъ бачышь,
Доходыть до чого! —
Що я стратыть намиряюсь

Максыма святого...
Оттаке-то! А за вищо?
За те, за що Кавнъ
Убывъ брата Праведного
У свитлому раю.
Чи то було у недилю,
Чи въ якое свято,
(Слухай:, сыну, якъ навчае
Сатана проклятый!)
„Ходимъ,“ кажу, „Уласовычъ,
На твою крыныцю
Подывытысь“. — „Добре,“ каже,
„Ходимо напытысь
Воды зъ ней погожою“.
Та й пишлы обое,
И видерце и вижечкы
Понесли зъ собою.
Отъ, прыходымъ до крыныщи:

Я першъ подывывся —
Чи глыбоко. „Власовычу!“
Кажу, „потрудыся
Воды достать; я не вмію“.
Винь и нахылывся,
Опускаючы видерце;
А я... я за ноги
Вхопывъ его, та й укынувъ
Максыма святого
У крыныцю...

Оттаке-то
Сотворывъ я, сыну!

Такого ще не творылось
Въ насъ на Украины,
Та й никола не сотворытсья
На всимъ свити, брате!...
Всюды люде, а я одынь —
Діаволь проклятый!..

IX.

Черезъ тыждень вже вытяглы
Максыма зъ крыныци
Та у бальци й поховалы;
Чималу капльцю
Поставылы громадою,
А ёго крыныцю
Москалевою назвалы...

Отъ тоои и оыльця
Про ту крыньцю москалеву,
Нелюдська быльця.
А я... пишовъ у Гайдамакы
Та на сибири й опынывсь,
(Бо тутъ Сибирь була колысь)...
И пропадаю, мовъ собака,
Мовъ той Іуда... Помолысь
За мене Богу, мій ты сыну.
На тій преславній України,
На тій веселій сторони
Чи не полегшае мени?.

1857. Новопетровское укрѣпленіе.

сторінка

В КНИЖНЫХЪ МАГАЗИНАХЪ И. А. РОЗОВА

*КИЕВЪ, Крещатикъ, домъ
Маррѣ.*

*ОДЕССА. Дерибасовская
ул., противъ городского
сада.*

Продаются слѣдующія книги:

БИЛЕЦКІЙ — НОСЕНКО. Горпинида, чи вхопленная

Прозернина, жартливая поема. Въ 3 писняхъ. Кіевъ, 1871 г..
ц. 30 к.

ЕГО-ЖЕ. Гостинець землякамъ. Казки сліпого бандуриста,
чи спивы обь ризнихъ ричахъ. Кіевъ. 1871 г., ц. 1р.

ЕГО-ЖЕ. Приказки Въ чотирохъ частяхъ. Кіевъ. 1871 г., ц. 2
р. 50 коп.

ГАЛКА ІЕРЕМІЯ. (Костомаровъ) Збриныкъ творивъ.
Одесса. 1875 г., ц. 1 р. 75 коп.

ЕВГЕНЬЕВЪ В. Розмовы. Кіевъ. 1873 г., ц. 30 коп.

ЗНАХАРКА. Оповидання Дніпрової Чайки. Одесса. 1835 г.,
ц. 5 коп.

КОТЛЯРЕВСКІЙ И. П. Полное собраніе сочинений. Изданіе
безъ пропусковъ. 1889 г., ц. 75 к.

ЕГО-ЖЕ. Наталка Полтавка. Украинская оперетта въ двохъ
діяхъ. 1831 г., ц. 25 коп.

ЕГО-ЖЕ. Москаль Чаривныкъ. Малоросійській водевиль въ
одни діи. 1889 г., ц. 25 кон.

ЕГО-ЖЕ. Вергиліева Энеида. На украинску мову
перельщевана. 1889 г., ц. 50 коп.

КОЦИНИНЬСКІЙ А. Писни, думки и шумки руського народа
на Подоли, України и въ Малоросіи. Опысани и переложени

пидь музыку. Кієвь. 1885 г., ц. 50 коп.

ЛЕВИЦКІЙ М. С. Повисти. 1874 г., ц. 1 р. 50 коп.

ЛИСЕНКО М. Чорноморци Оперетта въ 3 картынахъ.
Музыка М. Лисенка по Кухаренку. Кієвь 1885 г., ц. 25 коп.

НЫВА. Украинській литературный збирныкъ. Одесса. 1885 г., ц. 1 р.

ОССОВСКІЙ Г. Мотруня. Оперетка въ 1 мь дѣйстві и на малороссійскомь языкѣ. Подражаніе французскому. Житомиръ. 1867 г., ц. 60 к.

ОЧЕРЕТЯНЫЙ Н. Оповидання. Кієві. 1881 г., ц. 10 к

ПИСКУНОВЪ Ф. м. Малороссійско-Червонорусскій словарь живаго и актовaго языка. Пзд. 2-е. Кієвь. 1882 г., ц. 1 р. 50 к.

РАЕВСКІЙ П. Сцены и рассказы изъ малорусскаго народнаго быта. Третья книжка, 2-е нзд. 1887 г., ц. 75 к.

РУЦИНСКІЙ В. Голось украины (послі-1861 года). Кієвь, 1872 г., ц. 60 к.

СТАРИЦЬКІЙ. Рада, украинській альманахъ. Частына перша на 1883 рикъ, ц. 2 р. Частына друга на 1881 рикъ. ц. 1 р. 30 к., г. Кієвь.

ЕГО-ЖЕ. Утоплена. Оперета въ 3 діахъ, 4 картынахъ. Одесса. 1885 г., ц. 40 к.

**Кромѣ того имѣется большой выборъ малорусскихъ
книгъ.**

**Въ магазинаъ И. Розова и Б.
Корейво и въ
другихъ книж. магазин.
Одессы продаются:**

Ныва, украинскій альманахъ. Одесса 1885 г. ц. 1 р.

Оповідання про комахъ. О. Степовика. К. 1883 г. 50 коп.

**Общепонятные рассказы о полезныхъ и вредныхъ
насъкомыхъ. О. Степовика. 1883 г. п. 50 к.**

**Простые рассказы о садоводствѣ, огородничествѣ и
полеводствѣ, составилъ А. Комаровъ. ц. 30 к.**

**Народная школа. Руководство для учащихся, составилъ А.
Комаровъ ц. 80 к.**

**Обзоръ фонетическихъ особенностей малорусской
рѣчи. В. Науменко. К. 1889 г. ц. 60 к.**

**На Вкраини. Виршы и письни И. Тарасенко. К. 1889 г. ц. 40
к.**

Антигона.— Софокла. Перевіршувавъ П. Н. 1885 г. ц.

Москалева крыныця. Поэма Т. Шевченко. Одесса 1889 г.
ц.

Княжна. Поэма Т. Шевченко. Одесса 1889 г. ц. 40 к.

Назаръ Стодоля. Дія Т. Шевченко. Одесса 1889 г ц.

сторінка

Ця робота перебуває у [суспільному надбанні](#) у
всьому світі.

Цей твір перебуває у суспільному надбанні у всьому світі, тому
що він опублікований до 1 січня 1923 року і автор помер
щонайменше 100 років тому.

About this digital edition

This e-book comes from the online library [Wikisource](http://wikisource.org)^[1]. This multilingual digital library, built by volunteers, is committed to developing a free accessible collection of publications of every kind: novels, poems, magazines, letters...

We distribute our books for free, starting from works not copyrighted or published under a free license. You are free to use our e-books for any purpose (including commercial exploitation), under the terms of the [Creative Commons Attribution-ShareAlike 3.0 Unported](http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/)^[2] license or, at your choice, those of the [GNU FDL](http://www.gnu.org/licenses/fdl.html)^[3].

Wikisource is constantly looking for new members. During the realization of this book, it's possible that we made some errors. You can report them at [this page](#)^[4].

The following users contributed to this book:

- Arxivist
- Madvin

1. [↑ http://wikisource.org](http://wikisource.org)
2. [↑ http://www.creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0](http://www.creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0)

3. [↑](http://www.gnu.org/copyleft/fdl.html) <http://www.gnu.org/copyleft/fdl.html>
4. [↑](http://wikisource.org/wiki/Wikisource:Scriptorium) <http://wikisource.org/wiki/Wikisource:Scriptorium>